

Mellékletek:

„A falu jegyzője” című tévéfilm dabasi forgatása

A magyar televíziózás történetében munkásságával külön fejezetet érdemelt ki Zsurzs Éva (1925-1997) Kossuth díjas rendező, forgatókönyvíró, érdemes művész. A nevével fémjelzett filmes produkciók száma meghaladja a hetvenet, közte számos nagysikerű, klasszikus magyar irodalmi alkotás mozgóképi megjelenítésével. E gigantikus életmű megkerülhetetlen része báró Eötvös József (1813-1871) „A falu jegyzője” című 1845-ben megjelent regényének televíziós adaptációja, mely már az 1970-es évek elején szerepelt a Magyar Televízió terveiben, de a forgatásra végül 1985-ben került sor. A reformkorban játszódó történet felvételei az ország több helyszínén történtek, és a jelenetek egy részének az akkoriban nevelési tanácsadóként működő Gombay-Dinnyés kúria adott otthont.

A korabeli sajtó mostohán kezelte a kb. egyhetes, útlezárással járó forgatást. A tévéfilm dabasi fogatási helyszínének eseményeiről a legbővebben a Fehérakác Híradó helyi szerkesztője, Juhász Sándor tudósított a „Filmforgatás Dabason” című írásában, mely az újság 1985. évi 4. számában jelent meg:

„Eötvös József *A falu jegyzője* című regényéből négyrészes tévéfilmet készít Zsurzs Éva rendező. A filmet több helyszínen forgatják, ezek egyike Dabason a Dinnyés kúria, ahol most a nevelési tanácsadó működik. Már június közepétől benépesült a környék, megkezdtek az építések, a műszakiak a munkát. A kúria végébe prэшázat, az orgonabokrok közé pompás szaletlit építettek. Leszerelték az esőcsatornát is, hogy korhű legyen minden. Június 24-én – ha lehet – még nagyobb volt a Bajcsy-Zsilinszky utcának ezen szakaszán a nyüzsgés, és egy álló hétig, olykor éjfél utánig is tartott a forgatás. Zsurzs Éva rendező, aki annyi magyar klasszikus regényt filmesített meg nagy sikerrel, e film rendezése közben székhez kötötte végzi munkáját, ugyanis nem régen vették le a lábáról a gipszet egy korábbi baleset miatt. De így is fáradhatatlanul dolgozik, és a stáb valamennyi tagja tökéletesen összehangolt munkát végez. A népes gárdából a dabasi forgatáson *Kozák András, Bessenyei Ferenc, Juhász Jácint, Avar István, Kézdy György, Lippai László, Orosz Helga, Molnár Piroska* szerepelt. Az operatőr *Lukács Loránd*, aki már eddig is több filmben dolgozott együtt a neves rendezővel. A film zenéjét *Tamási Zdenkó* szerezte. A gyártásvezető *Baji Tibor*. Várhatóan a film jövőre kerül képernyőre.”

Az összesen nyolcvan forgatási nappal, mintegy 29 millió Ft-os költségvetéssel készült 4 részes tévéfilmsorozat (egyenként 64 perc) 1986. december 2-től kezdődően tűzte műsorára a Magyar Televízió. Az egyes részek tartalma:

1. rész:

1837. Alföldi település, Nyúzó főbíró szemet vet Viola jobbágy feleségére. Viola, felesége védelmére kel és megöl egy pandúrt. 1842. A vármegyében tisztújításra készülnek. Réty alispán fő ellenfelének Tengelyi Jónás jegyzőt tartják, az alispán ifjúkori barátját. Tengelyi lánya, Vilma és Réty fia, Ákos szeretik egymást. Vilma védelmében veszi a bujdosásra kényszerített Viola feleségét és kisfiát.

2. rész:

Zajlik Porváron a választási csata. Tengelyit felszólítják, hogy igazolja nemességét, így döbben rá, hogy iratai eltűnnek. Ákos megkéri Tengelyi Vilma kezét; szülei nem egyeznek

bele a házasságba, ezért szakít velük. Nyúzó rajtaüt a betyártanyán és foglyul ejti Violát. Macskaházy ügyvéd megszerzi tőle az iratokat.

3. rész:

A Kislaki kúrián ül össze a megyei statáriális bíróság, hogy Viola felett ítélkezzen. Az ítélet már előre kész: halál. Völgyessy a lelkiismeretes alügyész megpróbálja a törvényesség keretén belül tartani a tárgyalást, a jóindulatú Kislaki pedig halogatni a döntést. A tárgyaláson Viola felfedi, hogy Tengelyi iratait Macskaházy és Rétyné lopta el Üveges Jancsi és Czifra segítségével és tőle, mikor eszméletlen volt, valaki elvette. Peti cigány segítségével Viola megszökik a börtönből. Macskaházy megszarolja Rétyné, és mivel ez nem sikerül, elmegy Tengelyihez és megkéri Vilma kezét, azonban itt is kiutasítják. A szökésben levő Viola elmegy Macskaházyhoz és dulakodás közben megöli, majd a fontos iratokkal elmenekül.

4. rész:

Viola találkára hívja Tengelyit, hogy átadja neki a nemességét bizonyító iratokat. Nyúzó és pandúrai üldözik a gyilkost, de csak Tengelyi sétabotját találják meg a helyszínen, és mivel előző nap megfenyegette Macskaházyt, amikor megkérte a lánya kezét, ezért Nyúzó főbíró letartóztatja. A börtönben járvány dül. Vándory tiszteletes és Tengelyiné mindent elkövetnek a jegyző kiszabadítására. Közben a börtönbe került Üveges Jancsi halálán van és bevallja a betörést. Rétyné öngyilkos lesz. Tengelyit rehabilitálják, aki visszavonul a politikai élettől.

Stáblista:

rendező: Zsurzs Éva

író: Eötvös József

forgatókönyvíró: Sükösd Mihály

zeneszerző: Tamássy Zdenkó

operatőr: Lukács Lóránt (A Tévékritikusok Díját kapta 1987. januárban operatőri munkájáért.)

dramaturg: Lendvai György

vágó: Sellő Hajnal

A főbb szerepekben:

Kozák András (Tengelyi jegyző)

Molnár Piroska (Tengelyiné)

Orosz Helga (Vilma, a lányuk)

Szilágyi Tibor (Réty alispán)

Hámori Ildikó (Rétyné)

Lippai László (Ákos)

Koncz Gábor (Nyúzó főbíró)

Avar István (Macskaházy ügyvéd)

Sárközy Zoltán (Czifra)

Juhász Jácint (Viola)

Andai Györgyi (Violáné)

Kézdy György (Peti cigány)

Vajda László (Kislaky)

Pécsi Ildikó (Kislakyné)

Deák Sándor (Zátonyi)
Rajhona Ádám (Sóskuty)
Bessenyei Ferenc (Vándory)
Bán János (Völgyesi)
Benkő Gyula (Főispán)

1985 júniusában sokak érdeklődését felkeltő esemény volt a dabasi filmforgatás. A korszak neves rendezőjének irányításával, a nívós szereplői gárda közreműködésével értékálló alkotás született, melynek dabasi vonatkozásai jelentősen gyarapítják értéktárunk kulturális kategóriáját is.

Bibliográfia

Berkes Erzsébet: Szemlátomást. Film Színház Muzsika 1986. december 13. p. 20.

Illés Lajos: A falu jegyzője. Népszava 1986. december 16. p. 6.

Juhász Sándor: Filmforgatás Dabason. Fehérakác Híradó 1985/4. Újraközlése: J. S.: Az „AKÁCOSBAN”. Dabas Város Önkormányzata, Dabas, 2019. p. 237.

(látó): Törött lábbal is folytatja a forgatást. Esti Hírlap 1985. május 18. p. 12.

Ocsovai Gábor: Lebilincselő mese. Magyarország 1985. január 6. p. 26.

Lőcsei Gabriella: A falu jegyzője. Magyar Nemzet 1986. december 17. p. 4.

Madarász Imre: A falu jegyzője – tévéváltozatban. Egyetemi Lapok 1986. december 22. p. 3.

Sarkadi László: A falu jegyzője. Népszabadság 1986. december 16. p. 7.

Sőtér István: A falu jegyzője. Film Színház Muzsika 1985. szeptember 28. pp. 15-17, a forgatás fényképfelvételeivel. Fotó: MAFILM – Szabó Róbert. A hátsó borítón (p. 32.) a film egyik főszereplője, Kozák András.

Szabó G. László: A falu jegyzője. A Hét 1986. február 28. p. 8.

(t.): A falu jegyzője. Ország-Világ 1986. december 24. p. 19.

Tancsik Mária: Képernyőn A falu jegyzője. Beszélgetés a rendezővel. Új Tükör 1986. november 23. pp. 30-31.

Tóth Péter Pál: A falu jegyzője. Kritika 1987/2. szám p. 39.

Virág F. Éva: Feudális romantika. Magyar Hírlap 1986. december 13. p. 6.

Összeállította: Valentyk Ferenc